

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра соціології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи

2022 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Соціальні технології

навчання за освітньо-професійною програмою

рівень вищої освіти другий (магістерський) рівень вищої освіти
спеціальність 054 – Соціологія
вид дисципліни обов'язкова
факультет соціологічний

2022-2023 навчальний рік

Наскрізню програму практики рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету

29 серпня 2022 року, протокол № 8

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

Сокурянська Людмила Георгіївна – доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри соціології

Борисов Роман Ігорович – доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри соціології

Програму схвалено на засіданні кафедри соціології

Протокол № 15 від 14 червня 2022 року

В.о.завідувачки кафедри соціології

Людмила СОКУРЯНСЬКА

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Соціальні технології»

Гарант освітньої програми

«Соціальні технології»

Людмила СОКУРЯНСЬКА

Програму погоджено з науково-методичною комісією соціологічного факультету

Протокол № 10 від 21 червня 2022 року

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Наскрізна програма практики складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 054 - «Соціологія».

Практика є обов'язковим компонентом підготовки фахівців із вищою освітою. Практика студентів передбачає безперервність та послідовність її проведення у разі одержання необхідного обсягу практичних знань і умінь відповідно до стандартів освіти.

1. Опис практик

1.1. Мета практик

Метою практики є формування та розвиток у студентів професійних компетентностей, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддями праці їхньої майбутньої спеціальності. Проходження практики є суттєвою частиною підготовки майбутніх спеціалістів. Різні види практики є дуже важливими для навчального процесу. Загальною метою всіх форм практики, що передбачені навчальним планом соціологічного факультету, є набуття реального досвіду у сфері професійних знань, забезпечення зв'язку між науково-теоретичною та практичною підготовкою студентів, отримання студентами початкового досвіду педагогічної та науково-дослідницької діяльності, формування у них творчого дослідницького підходу до роботи педагога та науковця, закріплення вмінь та навичок, отриманих студентами під час навчання на факультеті.

1.2. Види практик

Денна форма навчання

ОПП «Соціальні технології»

Курс	Назва практики	Кафедра, що забезпечує організацію	Тривалість практики	Семестр
2	Переддипломна практика	Кафедра соціології	20.10.2022 – 09.11.2022	3

ОПП «Соціальний менеджмент»

Курс	Назва практики	Кафедра, що забезпечує організацію	Тривалість практики	Семестр
2	Переддипломна практика	Кафедра соціології	20.10.2022 – 30.11.2022	3

ОПП «Цифровий соціум»

Курс	Назва практики	Кафедра, що забезпечує організацію	Тривалість практики	Семестр
2	Виробнича	Кафедра соціології	01.09.2022	3

	(переддипломна практика)		– 26.10.2022	

ОПП «Стратегічні комунікації та нові медіа»

Курс	Назва практики	Кафедра, що забезпечує організацію	Тривалість практики	Семестр
2	Виробнича (переддипломна практика)	Кафедра соціології	01.09.2022 – 26.10.2022	3

ОПП «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

Курс	Назва практики	Кафедра, що забезпечує організацію	Тривалість практики	Семестр
2	Виробнича практика	Кафедра соціології	01.09.2022 – 26.10.2022	3
2	Переддипломна практика	Кафедра соціології	27.09.2022 – 23.11.2022	3

Заочна форма навчання

ОПП «Соціальні технології»

Курс	Назва практики	Кафедра, що забезпечує організацію	Тривалість практики	Семестр
2	Переддипломна практика	Кафедра соціології	24.10.2022 – 13.11.2022	3

ОПП «Соціальний менеджмент»

Курс	Назва практики	Кафедра, що забезпечує організацію	Тривалість практики	Семестр
2	Переддипломна практика	Кафедра соціології	03.10.2022 – 13.11.2022	3

ОПП «Цифровий соціум»

Курс	Назва практики	Кафедра, що забезпечує організацію	Тривалість практики	Семестр
2	Виробнича (переддипломна практика)	Кафедра соціології	01.09.2022 – 26.10.2022	3

ОПП «Стратегічні комунікації та нові медіа»

Курс	Назва практики	Кафедра, що забезпечує організацію	Тривалість практики	Семестр
2	Виробнича (переддипломна практика)	Кафедра соціології	01.09.2022 – 26.10.2022	3

ОПП «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

Курс	Назва практики	Кафедра, що	Тривалість	Семестр

		забезпечує організацію	практики	
2	Виробнича практика	Кафедра соціології	01.09.2022 – 26.10.2022	3

1.3. Основні завдання практик

Завданням переддипломної практики є надання можливості використання отриманих у закладі вищої освіти знань, професійних умінь та навичок для розв'язання конкретних завдань.

Переддипломна практика сприяє виробленню навичок формулювання теоретичних та практичних завдань дипломної роботи та їхнього розв'язання, навичок роботи як виконавця та організатора соціологічного дослідження (соціолога, який працює у «полі», та соціолога-аналітика).

1.4. Характеристика практик

Усі види практик є нормативними модулями

Денна форма навчання

ОПП «Соціальні технології»

Курс	Назва практики	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр	Форма контролю
2	Переддипломна практика	5	150	3	залік

ОПП «Соціальний менеджмент»

Курс	Назва практики	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр	Форма контролю
2	Переддипломна практика	2	270	3	залік

ОПП «Цифровий соціум»

Курс	Назва практики	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр	Форма контролю
2	Виробнича (переддипломна практика)	16	480	3	залік

ОПП «Стратегічні комунікації та нові медіа»

Курс	Назва практики	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр	Форма контролю
2	Виробнича (переддипломна практика)	16	480	3	залік

ОПП «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

Курс	Назва практики	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр	Форма контролю
2	Виробнича практика	12	360	3	залік
2	Переддипломна практика	6	180	3	залік

Заочна форма навчання

ОПП «Соціальні технології»

Курс	Назва практики	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр	Форма контролю
2	Переддипломна практика	5	150	3	залік

ОПП «Соціальний менеджмент»

Курс	Назва практики	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр	Форма контролю
2	Переддипломна практика	9	270	3	залік

ОПП «Цифровий соціум»

Курс	Назва практики	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр	Форма контролю
2	Виробнича (переддипломна практика)	16	480	3	залік

ОПП «Стратегічні комунікації та нові медіа»

Курс	Назва практики	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр	Форма контролю
2	Виробнича (переддипломна практика)	16	480	3	залік

ОПП «Аудіовізуальні медіа та цифрова журналістика»

Курс	Назва практики	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр	Форма контролю
2	Виробнича практика	12	360	3	залік
2	Переддипломна практика	6	180	3	залік

1.5. Заплановані результати практик (рівень знань, умінь, навичок, яких студенти мають досягти на кожному етапі практики).

Згідно з вимогами освітньо-професійних програм, Освітнього стандарту спеціальності 054 – «Соціологія» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти (затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 05.01.2021 № 14), студенти повинні набути такі результати навчання.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні завдання та проблеми в галузі соціології, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням релевантної теорії та методології.

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до абстрактного та конкретного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 02. Здатність працювати автономно

ЗК 03. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)

ЗК 04. Здатність працювати в міжнародному контексті

- ЗК 05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
- ЗК 06. Здатність приймати обґрунтовані рішення
- ЗК 07. Здатність до аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з її опонентами
- ЗК 08. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
- ЗК 09. Усвідомлення проблематики рівних можливостей у суспільстві, зокрема її гендерних, расових, вікових аспектів
- ЗК 10. Усвідомлення культурного розмаїття суспільств і викликів взаємодії в міжкультурному контексті
- ЗК 11. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
- Загальні компетентності
- ЗК 12. Здатність до пошуку, обробки й аналізу інформації з різних джерел

Фахові компетентності:

- СК 01. Здатність аналізувати соціальні явища і процеси
- СК 02. Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти
- СК 03. Здатність проектувати і виконувати соціологічні дослідження, розробляти й обґрунтовувати їхню методологію
- СК 04. Здатність збирати та аналізувати емпіричні дані з використанням сучасних методів соціологічних досліджень Фахові компетентності
- СК 05. Здатність обговорювати результати соціологічних досліджень та проєктів українською та іноземною мовами
- СК 06. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога та керуватися загальнолюдськими цінностями
- СК 07. Здатність розробляти та оцінювати соціальні проєкти і програми.
- СК 08. Здатність співпрацювати з європейськими та євроатлантичними інституціями
- СК 09. Здатність здійснювати педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти
- СК 10. Здатність знайти соціальні дані у відкритому доступі, здійснити їхнє змістовне структурування й узагальнення
- СК 11. Здатність проаналізувати, представити та проінтерпретувати числові й нечислові соціальні дані
- СК 12. Усвідомлення відмінностей поміж ключовими соціологічними парадигмами

Програмні результати навчання:

- ПР 01. Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології
- ПР 02. Здійснювати діагностику та інтерпретацію соціальних проблем українського суспільства та світової спільноти, причини їхнього виникнення та наслідки

- ПР 03. Розробляти і реалізовувати соціальні та міждисциплінарні проекти з урахуванням соціальних, економічних, правових, екологічних та інших аспектів суспільного життя
- ПР 04. Застосовувати наукові знання, соціологічні та статистичні методи, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язування складних задач соціології та суміжних галузей знань
- ПР 05. Здійснювати пошук, аналізувати та оцінювати необхідну інформацію в науковій літературі, банках даних та інших джерелах.
- ПР 06. Вільно спілкуватись усно і письмово українською мовою та однією з іноземних мов при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій у сфері соціології та суміжних наук, у тому числі в контексті співпраці з європейськими та євроатлантичними інституціями
- ПР 07. Вирішувати етичні дилеми відповідно до норм професійної етики соціолога та загальнолюдських цінностей
- ПР 08. Зрозуміло і недвозначно доносити знання, власні висновки та аргументацію з питань соціології та суміжних галузей знань до фахівців і нефхівців, зокрема до осіб, які навчаються
- ПР 09. Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері соціології, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки
- ПР 10. Здійснювати системний аналіз діяльності організації, інтерпретувати результати й надавати пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення її функціонування
- ПР 11. Здійснювати оцінювання соціальних програм та проектів, визначати їхню ефективність/результативність, надавати рекомендації щодо їхнього вдосконалення
- ПР 12. Аналізувати та вирішувати соціальні проблеми шляхом налагодження взаємодії із представниками бізнесу, органів державного управління та громадськістю
- ПР 13. Знати категорій та концепцій сучасної методики організації навчального процесу
- ПР 14. Вміти застосовувати сучасні методи в викладацькій діяльності у ЗВО.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти на етапі *переддипломної практики* повинні досягти таких результатів: знати науково-теоретичний матеріал з теми дипломної роботи (зміст монографій, статей); методику проведення наукового дослідження; методи отримання соціологічної інформації; методи обробки соціологічної інформації; уміти планувати проведення наукового дослідження; аналізувати стан сучасної наукової проблеми; обирати методи та методики теоретичного та практичного дослідження; коректно використовувати методи наукового дослідження; аналізувати результати наукового дослідження; систематизувати й обробляти соціологічну інформацію; формувати звіт про проведення наукового дослідження; застосовувати на практиці теоретичні й практичні професійні знання; виконувати окремі практичні види робіт в межах діяльності базової організації; отримати навички роботи з першоджерелами; використання різних методичних прийомів наукового

дослідження; аналізу та інтерпретації результатів наукової роботи; проведення емпіричного дослідження; формування звіту про проведену наукову роботу.

2. Зміст практик

2.1. Переддипломна практика

Зміст переддипломної практики полягає у науково-дослідній роботі в умовах базової організації.

Науково-дослідна робота містить в собі:

- ознайомлення з науково-дослідною роботою кафедр соціологічного факультету та базових організацій;
- участь практикантів у розробці та реалізації планів науково-дослідної роботи кафедри;
- проведення емпіричного дослідження за темою магістерської роботи, обробка та аналіз отриманої соціологічної інформації.

Переддипломна практика включає три етапи: початковий, основний та заключний.

Початковий етап.

- Участь у роботі установчої конференції.
- Ознайомлення з умовами роботи базової організації.
- Проходження інструктажу з техніки безпеки.
- Вивчення теоретичної літератури та літератури з методики наукового дослідження.
- Планування науково-дослідної роботи.

Основний етап.

- Підготовка до написання дипломної роботи (завершення роботи над теоретичною частиною, розробка інструментарію дослідження, збір емпіричної інформації та її обробка).
- Проведення науково-дослідної роботи в межах дипломного проекту.
- Написання наукових статей сумісно з викладачами факультету (керівниками диплому).
- Консультації з керівником практики та персоналом базової організації.
- Виконання рекомендацій наукового керівника.

Заключний етап (протягом тижня після закінчення терміну практики).

- Підготовка звіту про проведену роботу разом з керівником дипломного проекту.
- Участь у заключній конференції з переддипломної практики.

В умовах воєнного стану переддипломна практика може проводитися виключно в онлайн режимі на всіх етапах її проведення.

3. Вимоги до баз практик

Основною базою переддипломної практики є кафедра соціології.

Базами практики також можуть виступати установи та організації, з якими у кафедри соціології існує договір.

4. Організація проведення та керівництво практиками

Організація проведення та керівництво практиками здійснюється згідно з «Положенням про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна», затвердженим рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В. Н. від 11 квітня 2022 року, протокол № 7.

4.1. Загальне керівництво *переддипломною практикою* здійснює відповідальний за переддипломну практику.

Керівник переддипломної практики:

- розробляє та погоджує із завідувачем кафедри тематику індивідуальних завдань на практику;
- до початку практики проводить зі студентами, яких направлено на практику, вступний інструктаж з охорони праці за Інструкціями з охорони праці № 55, 94 з оформленням Аркушу реєстрації;
- здійснює контроль за проведенням первинного інструктажу на робочому місці з оформленням Журналу реєстрації інструктажів, якщо практика проводиться в структурних підрозділах університету за Інструкціями, що діють у відповідному підрозділі, де проводиться практика;
- узгоджує із керівником практики від бази практики індивідуальні завдання на практику з урахуванням особливостей місця практики;
- видає студентам індивідуальні завдання на практику у строк, установлений «Положенням про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна»;
- спільно з керівником практики від факультету розробляє проекти наказів про практику;
- бере участь у розподілі студентів за місцями практики;
- стежить за своєчасним прибуттям студентів до місць практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проведення;
- сприяє виявленню і формулюванню проблеми дипломного дослідження, визначення напрямку, об'єкту і предмету дослідження, висновків і пропозицій;
- надає методичну допомогу студентам під час виконання студентами індивідуальних завдань і збирання матеріалів;
- проводить обов'язкові консультації щодо обробки та використання зібраного матеріалу для звіту про практику;
- інформує студентів про порядок подання звітів про практику;
- у складі комісії приймає захист звітів студентів про практику, на підставі чого оцінює результати практики студентів;
- здає звіти студентів про практику на кафедру.

4.2. Студенти, проходячи практику, зобов'язані:

- до початку практики пройти інструктаж з охорони праці;
- до початку практики одержати від керівника практики студентів від кафедри направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання тощо) та консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені робочою програмою практики та вказівками її керівників;
- дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки, безпеки життєдіяльності, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку бази практики;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно виконати програму практики та подати звіт у повному обсязі керівнику практики.

5. Підбиття підсумків практик, методи контролю та схема нарахування балів

Після завершення практики студенти звітують про виконання програми та індивідуального завдання.

Форма звітності студента за практику – це подання звіту, підписаного й оціненого керівником бази практики в друкованому або в електронному вигляді в системі дистанційного навчання Університету.

Звіт разом з іншими документами, що передбачені робочою програмою практики (щоденник практики, характеристика та ін.), подається на рецензування керівнику практики від кафедри (груповому керівнику практики). Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики від кафедри (груповим керівником) звіт у друкованому вигляді подається на захист.

Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції, список використаних джерел тощо. Звіт оформлюється за вимогами, які встановлюються робочою програмою практики та методичними рекомендаціями відповідної кафедри.

Звіт захищається студентом у комісії, що призначається завідувачем кафедри. До складу комісії можуть входити: керівник практики від факультету, керівник практики від кафедри (груповий керівник), керівник практики від бази практики (у разі можливості) та інші.

Комісія здійснює оцінювання результатів практики студентів за дворівневою шкалою оцінювання у терміни, встановлені відповідним наказом про проведення практики.

Оцінювання результатів практики відбувається відповідно до принципів та критеріїв, передбачених робочою програмою практики.

Критерії оцінювання результатів переддипломної практики

90-100 балів:

- практика проведена на високому науково-методичному рівні;
- раціонально використовувалися методи наукового дослідження;
- продемонстровано самостійність та дисциплінованість в організації роботи;
- виявлені глибокі теоретичні знання з теми дипломної роботи;
- своєчасно представлений звіт про виконану роботу.

70-89 балів:

- практика проведена на високому науково-методичному рівні;
- успішно вирішені, але з відхиленнями у часі, окремі завдання;
- допущено незначні помилки у проведенні дослідження;

60-79 балів:

- допущено незначні помилки в реалізації завдань;
- недостатньо ефективно використання методів та прийомів дослідження;
- низький рівень практиканта
- звіт представлений невчасно.

50-59 балів:

- звіт представлений невчасно;
- звіт оформлено недбало;
- не продемонстровано достатній рівень знання з теми дипломної роботи, в тому числі базової літератури.

менше 50 балів:

- допущення складних та серйозних помилок під час виконання дослідження;
- недисциплінованість під час проходження практики;
- звіт не представлено.

Сумарна оцінка за переддипломну практику виставляється за такою схемою:

Поточний контроль та самостійна робота			Сума
1 етап	2 етап	3 етап	
15	60	25	100

Студента, який не виконав програму практики, відраховують з Університету.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри та розглядаються на засіданнях вченої ради соціологічного факультету.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Сума балів за всі види діяльності протягом практики	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90–100	зараховано
70–89	
50–69	
1–49	не зараховано

6. Рекомендована література

1. Методичні рекомендації з написання магістерської роботи за спеціальністю 054 – Соціологія / Укладачі Л. Г. Сокур'янська, Ю. Г. Сорока, О. С. Голюков, О. О. Дейнеко. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна.
2. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / А. Конверський, В. Лубський, Т. Горбаченко, В. Бугров, І. Кондратьєва, О. Руденко, К. Юштин. За ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
3. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. Київ: НАДУ, 2008. 184 с.
4. Що потрібно знати про плагіат: посібник з академічної грамотності та етики для «чайників» / Східноукраїнський фонд соціальних досліджень; укладач О. О. Гужва. 2012. <https://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/7681>

7. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. [Кодекс законів про працю України](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
2. [Закон України «Про вищу освіту»](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.93 № 93 / Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93>
4. Офіційний сайт Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. URL: <https://karazin.ua>
5. Офіційний сайт соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. URL: <http://socio.karazin.ua/>
6. [Положення про проведення практики студентів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна](#). Харків, 2022.
7. [Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна](#). URL: http://www.univer.kharkov.ua/docs/antiplagiat_nakaz_polozhennya.pdf
8. Про особливості організації освітнього процесу в умовах воєнного стану. URL: https://karazin.ua/storage/documents/564_OsQl1Fh9nh8sZQW86mYz8PUqx.pdf